

Handlingsplan Vold i nære relasjoner

Birkenes kommune
2014-2017

1.0 INNLEDNING

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem, både ut fra et kriminalitets-, helse-, likestillings- og oppvekstperspektiv. Vold skaper utrygghet, kan medføre helseskader, tap av velferd og begrenser den enkeltes livsutfoldelse. Det offentlige har et ansvar for å bidra til å hindre all vold – ikke minst den voldsutøvelsen som finner sted i en nær relasjon.

Det er en prioritert oppgave for regjeringen å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner gjennom å arbeide for et tryggere, mer rettferdig og mer likestilt samfunn.

Ett av tiltakene til justis – og beredskapsdepartementets ”Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012” er **kommunale handlingsplaner** mot vold i nære relasjoner.

Barns rett til beskyttelse mot vold, overgrep og utnyttelse er en grunnleggende rettighet, som også er nedfelt i FNs konvensjon om barns rettigheter, artikkel 19 og 34. Barnekonvensjonen er nedfelt i norsk lov.

Birkenes kommune

I innsatsen for å bekjempe vold i nære relasjoner i Birkenes kommune, har SLT-styringsgruppe nedsatt en arbeidsgruppe som har utarbeidet en handlingsplan og en veileder i forhold til vold i nære relasjoner, der barn blir utsatt for vold. Handlingsplanen og veilederen skal bidra til at kommunale instanser samarbeider om å bekjempe vold i nære relasjoner-

”Hva ser vi og hva gjør vi med det?” Mange av kommunens medarbeidere vil komme i kontakt med denne problemstillingen.

Arbeidsgruppa har bestått av:

Øivind Lindland (Politiet)

Anne Katrine Philmann (Barnevernleder)

Heidi Jansen (Barnevernkurator)

Astrid Færden Gaare (SLT-koordinator)

1.1. Formål

Intensjonen med handlingsplanen er å sikre at barn og unge i Birkenes kommune som lever med vold, blir oppdaget så tidlig som mulig og får hjelp fra et samordnet tjenesteapparat.

Det skal være enkelt for ansatte og innbyggere i kommunen å få oversikt over og kontakt med rett instans.

Dette skal sikres ved at ansatte i Birkenes kommune har god kompetanse om:

- vold i nære relasjoner
- konsekvenser for de voldsutsatte
- hvordan lindre påførte helseskader
- hvordan oppdage at barn / unge blir utsatt for vold
- hvordan håndtere uro / bekymring
- hvordan samarbeide på tvers av enhetene

Målgruppen for handlingsplanen er alle kommunalt ansatte og andre som arbeider i Birkenes kommune som kommer i kontakt med barn og / eller deres familier.

1.2. Forankring

Birkenes kommune – handlingsplan 2014 – 2017

Oversikt over sentrale dokumenter se kapittel 7.4.

2.0 «VOLD I NÆRE RELASJONER» - HVA ER DET?

2.1 Betraktninger rundt temaet

Vold som finner sted i nære relasjoner rammer særlig hardt. Omgivelser og relasjoner som skulle innebære trygghet og tillit preges av krenkelser, utrygghet og tillitsbrudd. Vold i nære relasjoner kan være alt fra enkelthendelser til langvarig og omfattende mishandling. Både menn og kvinner er voldsutøvere og både kvinner og menn utsettes for vold. Kvinner er imidlertid i større grad enn menn utsatt for den mest alvorlige volden. For mange dreier det seg om vedvarende psykisk og fysisk vold som del av et omfattende kontroll- og maktregime. Derfor er det fortsatt viktig å ha et særlig fokus på menns vold mot kvinner.

Vold og overgrep er en del av mange barns hverdag og oppvekst. Barn som utsettes for vold og overgrep vil kunne preges av disse erfaringene resten av livet. Det er stor risiko for at barn som eksponeres for vold blir utrygge og får redusert helse og livskvalitet også i voksen alder. Barndommen har også i seg selv egenverdi. Det er vårt ansvar å sørge for at barn vokser opp i gode og trygge omgivelser.

Nyere forskning tyder på at barn som utsettes for langvarig traumatisk stress kan påføres fysiologiske endringer i hjernen, som følge av stadige "oversvømmelser" av stresshormoner. Voldsutsatte barn har forhøyet hvilepuls, de får ofte problemer med oppmerksomhet, uro og impuls kontroll som kan føre til dårlige skoleprestasjoner og dårlig sosial mestring.

Det er dokumentert at det er like skadelig for barns utvikling å være vitne til vold, som det er selv å bli utsatt for vold. Barn som ser mor bli slått lever med den samme redselen som om volden skulle ramme dem selv. Situasjonen påfører barnet et liv med angst, skam og hemmeligholdelse. Omkring 40 % av de barn som vokser opp som vitne til vold utvikler hjelpetrengende psykiske problemer i løpet av livet, mens 20% av barna selv blir voldsutøvere som voksne. En regner med at de fleste voldsutøvere selv har opplevd vold og overgrep i sin oppvekst.

(NOVA-rapport 2007 Vold og overgrep mot barn og unge)

Erfaringene så langt kan tyde på at økt oppmerksomhet rundt vold i nære relasjoner bidrar til at flere utsatte oppsøker hjelpeapparatet og politiet, samt bidrar til at berørte instanser i større utstrekning «ser» vold som utøves i hjemmene.

2.2. Definisjoner

Planen handler om vold i nære relasjoner, der barn blir utsatt for vold eller er vitne til vold.

Vold i nære relasjoner er et standardisert begrep hvor overgriper og offer er knyttet til hverandre ved nære familieband eller på annen måte betyr mye for hverandre i hverdagen.

Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den andre personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil. (Isdal 2000).

Vold mot barn er alle former for fysisk, psykisk eller seksuell mishandling, forsømmelse eller utnyttelse. Det regnes som vold mot barn når barn er vitne til vold.

Vold i nære relasjoner omfatter:

- Fysisk vold (eks: slag, spark, bitt, kvelertak, holding, risting, vri armen, ørefik,...)
- Psykisk vold (eks: trusler, trakassering, kontrollerende atferd eller sjalusi)
- Seksuell vold (seksuell trakassering, voldtekt, incest)
- Materiell vold (eks: knuse eller trusler om å ødelegge gjenstander, slå i vegg/dør)
- Sosial vold (eks: begrense kontakten med venner, familie og naboer)
- Økonomisk vold (eks: kontroll over økonomiske ressurser)
- Latent vold (eks: går på nåler, er på vakt og venter på volden)

2.3. Hva ser vi?

Den generelle erfaringen er at vi

- venter for lenge med å erkjenne at et barn har problemer
- venter for lenge med å ta opp bekymringer vi har med kolleger
- venter for lenge før vi kontakter barneverntjenesten

Det er viktig med et godt samarbeid med foreldrene, men hensynet til foreldrene må ikke styre hva vi som har kontakt med barnet gjør – eller ikke gjør.

Det er vanskelig og unødvendig å sikre beviser for foreldrenes omsorgssvikt eller for problemer i familien. Ofte vil vi bare ha mistanke om at "noe" er galt. Du vil som regel kunne stole på magesfølelsen din. Det er en grunn for at du er urolig. Skriv gjerne en logg/dagbok på hva du ser, og hva som blir sagt.

Barnet har det ikke bra på grunn av at foreldrene/foresatte

- misbruker alkohol/rusmidler/medikamenter
- har psykiske lidelser
- utøver vold
- klarer ikke å gi god nok omsorg

Signaler hos barnet/ungdommen? (ikke en utfyllende liste)

Emosjonelt

- Frykt
- Mangel på mimikk
- Tristhet, deprimert
- Virker engstelig
- Følelsesmessig ustabilitet, endring i humør og temperament
- Utagerende atferd, aggressiv atferd
- Blir innesluttet og stille

Atferdsmessig

- Konsentrasjonsproblemer
- Motorisk uro
- Knuser leker, ødelegger ting
- Overdrevent ansvarlig og tilpasningsdyktig
- Gråter lett
- Ikke gjort hjemmearbeid, glemming
- Høyt fravær

Sosialt

- Problemer med venner og sosial tilhørighet
- Beskyttende overfor yngre søsken
- Foreldre – barn samspill preget av konflikt, lite empati, lite eller overdreven oppmerksomhet

Kognitiv

- Forsinket utvikling
- Manglende respons
- Spesifikke lærevansker
- Manglende struktur og fokus

Kroppslig

- Søvnforstyrrelser, trøtthet
- Fordøyelsesproblemer
- Vondt i magen eller hodet
- "gjøre i buksa"
- Blåmerker
- Mange "vondter"
- Vekten forandrer seg

Samarbeid med hjemmet

- Manglende matpakke, gymtøy og lignende
- Dårlig og skittent tøy
- Manglende tilbakemeldinger fra foreldrene til skolen, barnehagen, SFO, fritid
- Overdrevet samarbeid
- Bagatellisering
- Ekstremt mange forklaringer

3.0 STATISTIKK

3.1. Vold i hjemmet og rus

En rekke studier viser entydig en positiv sammenheng mellom alkoholkonsum og vold i parforhold; høyt konsum øker risikoen for vold. I en norsk oppfølgingsstudie av unge voksne fant Pape (Pape, 2003) at vold mellom ektefeller/partnere forekom hyppigere blant dem med et høyt alkoholinntak. Det er også studier som viser at episoder med alkoholberuselse øker risikoen for partnervold og for at volden medfører skade (Sirus).

Barn i familier hvor foreldre har et alkoholmisbruk eller er hyppig beruset, blir oftere utsatt for vold enn andre, og dette er også funnet blant norsk ungdom. En litteraturoversikt over studier av alkoholkonsum og vold og overgrep i parforhold viser at mellom en fjerdedel og halvparten av

voldstilfellene i hjemmet er alkoholrelaterte, dvs. at utøver, offer eller begge parter var alkoholpåvirket (Sirus).

3.2. Norge

- 25 % av alle barn i Norge oppgir å ha opplevd minst ett tilfelle av fysisk vold fra en forelder, mens 7 % oppgir å ha opplevd fysisk vold fra begge foreldrene.
- 8 % av alle barn i Norge oppgir grov vold fra minst 1 forelder, mens 2 % oppgir grov vold fra begge foreldrene.
- Hver 10. ungdom oppga at de hadde sett eller hørt minst en av foreldrene bli utsatt for fysisk vold i løpet av oppveksten.
- Nærmere 6 % har sett eller hørt et tilfelle av grov vold mot minst en av foreldrene, mens andelen som har vært vitne til grov vold mot begge foreldrene var under 1 %
- Hvert år overnatter 1500 barn på landets krisesentre

(NOVA-rapport 2007 vold og overgrep mot barn og unge)

3.3. Tall fra politiet i Agder

I 2012 etterforsket politiet i Agder 664 saker som handlet om vold i nære relasjoner.

I 2005 var tallet 294. Hittil i år har mer enn 90 barn under 16 år vært inne til avhør i forbindelse med vold i familien.

3.4. Birkenes

I rusmiddelpolitisk handlingsplan for Birkenes kommune, rapporteres det om at vold er en økt konsekvens av rus. Det er derfor viktig at handlingsplanen i.f.t vold i nære relasjoner, også sees i sammenheng med rusmiddelpolitisk handlingsplan.

Ungdatarapporten 2012 i Birkenes kommune:

De siste 12 måneder:

- Jeg har blitt utsatt for trusler om vold: 8 %
- Blitt slått uten å få synlige merker: 15 %
- Fått sår eller skade på grunn av vold, uten at jeg trengte legebehandling: 8 %
- Blitt skadet så sterkt på grunn av vold at det krevde legebehandling: 3 %

Det fremkommer ikke i undersøkelsen *hvem* som begår volden.

3.5. Tall fra krisesenter i Kristiansand og Arendal i 2012:

Vest- Agder krisesenter

Antall overnattingsdøgn totalt: 8745

95 kvinner, 83 barn, 4 menn

Østre Agder krisesenter

Antall overnattingsdøgn totalt: 5130

52 kvinner, 45 barn, 1 mann

4.0 PLIKT OG ANSVAR

4.1. Offentlig ansatte

Opplysningsplikt til barnevernet

Barneverntjenesten er gitt et særlig ansvar for å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. For å kunne ivareta dette ansvaret overfor barn som utsettes for vold i familien, er barneverntjenesten avhengig av å motta opplysninger fra andre som kjenner barnets situasjon.

Etter Barnevernloven § 6-4 har alle offentlig ansatte opplysningsplikt til barneverntjenesten. Plikten gjelder både i situasjoner hvor barneverntjenesten etterspør opplysninger som ledd i sin utredning av en sak etter barnevernloven (etter anmodning), men også i situasjoner hvor offentlig ansatte selv oppdager forhold som man mener at barneverntjenesten bør undersøke (av eget tiltak). Dermed har alle offentlig ansatte en selvstendig opplysningsplikt til barnevernet når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgsvikt.

Melding til politiet

Alle har plikt til å hindre visse former for kriminalitet gjennom å anmelde eller på annen måte avverge forholdet, jf straffeloven § 139. Denne avvergeplikten går foran lovbestemt taushetsplikt.

For helsepersonell er denne plikten også omtalt i helsepersonelloven §31.

4.1.1. Helsepersonell

Opplysningsplikten til barnevernet (både etter anmodning og etter eget tiltak) gjelder også for en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, blant annet helsepersonell (se Helsepersonelloven §33). Meldeplikt til politiet er for helsepersonell både regulert i straffeloven § 139 og i helsepersonelloven §31.

4.2. Politi

Agder politidistrikt prioriterer saksfeltet vold i nære relasjoner høyt.

Straffesakene etterforskes ved lokal driftsenhet og det er utpekt lokal kontaktperson. *Politidistriktets fagkoordinator for vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep og forebyggende politiarbeid* kan kontaktes for drøfting av saker, informasjon om sikkerhetstiltak og andre hjelpeinstanser.

Politiet oppretter sak ved bruk av offentlig påtale når det innkommer melding om vold i nære relasjoner. Barnevernet/ barnevernvakten skal alltid varsles når politiet er på slike oppdrag.

(presisert i polititjenesteinstruks § 12-4)

Mulige tiltak fra politiet :

- Mobil voldsalarm: Voldsalarm skal kunne utleveres innen 24 timer. Tiltaket er et midlertidig tilbud av 3 måneders varighet. Forlengelse er mulig, det vil da foretas ny og utvidet trusselvurdering. Tiltaket er ment forebyggende, slik at voldsutøver vil bli orientert om av alarm er utlevert.

- Søknad om besøksforbud: Besøksforbud er et tiltak for å verne voldsutsatte i en akutt situasjon. Det er et forbud som gjelder begge veier, heller ikke voldsutsatte har adgang til å kontakte trusselutøver. Brudd på besøksforbud er straffbart og vedkommende vil bli pågrepet.
- Adressesperring (hemmelig adresse)
- Rådgiving

Det er ikke et absolutt krav at det foreligger anmeldelse for tildeling av disse sikkerhets-tiltakene. Politiets bidrag kommer i tillegg til sikring av egen bolig, alternative kjøreruter, varsling av familie, arbeidsplass og naboer, mv.

Bistand av advokat

Ofre for vold i nære relasjoner vil som regel ha rett til bistand av advokat. En samtale med advokat før innlevering av anmeldelse til politiet er å anbefale.

Voldsofre kan, dersom saken er anmeldt, søke voldsoffererstatning fra staten. Skjema vil bli utlevert av politiet.

5.0 TILTAKSPLAN

Mål	Tiltak	Ansvar	Tidsplan	Status
Kommunen har handlingsplan og veileder i forhold til vold i nære relasjoner	<ul style="list-style-type: none"> • Lage plan og veileder 	SLT-styringsgruppe/ Arbeidsgruppe vold i nære relasjoner	2013	
Det er etablert en rutine for samordning av tjenester ved uro / bekymring for barns livssituasjon.	<p><u>Implementere rutinen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kick off <ul style="list-style-type: none"> - Informasjon om plan og veileder til ansatte i kommunen. - Info til media • Veileder på arbeidsplassene <p><u>Gjøres tilgjengelig</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Intranett/kommunens hjemmeside • Ansatte har eget eksemplar av veilederen 	Rådmann/ Arbeidsgruppe "vold i nære relasjoner"	Høst 2013/2014	
Bevisstgjøring på ledernivå for å forsikre forankring av planen, samt implementering i organisasjonen	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon om plan og veileder på oppstartsmøter v/skoler og barnehager hvert år • Veilederen legges i opplæringsplan for nyansatte som jobber med barn, unge og foreldrene 	Rektorer/Barnehageledere	Kontinuerlig	
		Ledere	Årlig	

Mål	Tiltak	Ansvar	Tidsplan	Status
Fagfolk har kompetanse om vold i nære relasjoner i barnefamilier	<ul style="list-style-type: none"> • Kompetanseheving -kurs for alle ansatte som jobber med barn og unge: «Den vanskelige barnesamtalen» • Samarbeid med RVTS (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) • Kompetanseheving i.f.t vold i nære relasjoner i et minoritetskulturelt perspektiv. 	Arbeidsgruppe "vold i nære relasjoner" Skolen/helsestasjon Leder flyktningtjenesten i samarbeid med arbeidsgruppe «vold i nære relasjoner»	Februar 2014 Kontinuerlig 2014	
God og lett tilgjengelig informasjon til barn og unge som opplever vold i nære relasjoner.	<ul style="list-style-type: none"> • Lage egen hjemmeside med tema VOLD, som er lett å finne på kommunens hjemmeside <ul style="list-style-type: none"> - Veileder - Kontaktinfo • Plakater m/kontaktinfo 	Arbeidsgruppe "Vold i nære relasjoner – i barnefamilier" Arbeidsgruppe v/ SLT-koordinator	2014 2013/2014	
I skole og barnehage: Økt kompetanse om vold og overgrep, og hvor man kan få hjelp	<ul style="list-style-type: none"> • Undervisning på 4.trinn • Undervisning/ informasjon på foreldremøter i skole og barnehager • Undervisning på verdensdagen for psykisk helse Valstrand ungdomsskole 	Helsesøster/SLT-Koordinator Helsesøster/SLT-koordinator/ ledere Helsesøster/skolen/ SLT-koordinator	Årlig Årlig Årlig	
Kartlegging	<ul style="list-style-type: none"> • På 1.konsultasjon for gravide: Spørsmål/samtale om alkohol og livstil (bl.a.vold og overgrep) • Volds-screening i konsultasjon på helsestasjonen • Kartleggings-samtaler på 5. og 8.trinn i.f.t.vold • Ungdata undersøkelsen på ungdomsskoletrinn • Kartlegging i.f.t.vold i konsultasjoner 	Jordmor Helsesøster Helsesøster SLT-koordinator/ rektor Psykisk helse voksne	Kontinuerlig Kontinuerlig Kontinuerlig Hvert 2.år Kontinuerlig	

Mål	Tiltak	Ansvar	Tidsplan	Status
<p>Kommunen har forebyggende tiltak i.f.t.voldsproblem atikk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opprette tverrfaglig team i forlengelse av opplæringsprogrammet «tidlig intervensjon» • «God skolestart» Tverrfaglig observasjon av alle på første trinn • Fortsette det formaliserte samarbeidet mellom barnehager og barnevernet • Formalisere samarbeid mellom skole og barneverntjenesten • Formalisere samarbeidsmøter mellom barnehage og helsestasjon • Undervisning til foresatte og ungdom om vold i nære relasjoner (VO) • Ta i bruk TIBIR* og PMTO* (se forklaring under) • Slutføre dokumentet «Tidlig innsats» • Etablere tverrfaglig enhet • Vurdere mulige tiltak i etterkant av ny tverrfaglig enhet. -Kvellomodellen? -Utvide familietilbudet? (Familieterapeut Foreldrekurs/ Familiekurs) -Evt. andre tiltak 	<p>Kommunen</p> <p>PPT, helsestasjon, fysioterapeut, lærerne på 1.trinn</p> <p>Barnevernsansatte</p> <p>Rektorer/barnevern- leder</p> <p>Ledende helsesøster/barneha gefaglig rådgiver</p> <p>Voksenopplæringen</p> <p>Hilde Høygilt</p> <p>Tone Røinesdal</p> <p>Rådmannen</p> <p>Skole – og oppvekstsjef</p>	<p>2013-2014</p> <p>Hvert år</p> <p>Høst/vår</p> <p>Innføre 2014</p> <p>Fortløpende</p> <p>Årlig</p> <p>2014</p> <p>2014</p> <p>2014</p> <p>2015</p>	
<p>Sikre hjelpetilbud for voldsutsatte barn/unge og deres omsorgspersoner</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lett tilgjengelig informasjon over relevante tjenester i kommunen og andre tjenester • Samarbeid med RVTS 	<p>Arbeidsgruppe "Vold i nære relasjoner – i barnefamilier"</p>	<p>Kontinu-erlig</p>	

*TIBIR er et program for forebygging og behandling av atferdsvansker hos barn tilpasset det kommunale tjenestenivået. PMTO (Parent management Training –Oregon) er en del av TIBIR.

Trenger du noen å snakke med etter at du har sendt en melding om vold, Kan du ta kontakt med barneverntjenesten.

5.1. Koordinering og ansvar

Det overordnede ansvar for gjennomføring og evaluering ligger hos rådmannens ledergruppe. Arbeidsgruppa og tjenestefjer evaluerer handlingsplanen ved slutten av hvert år, og rapporterer til rådmannens ledergruppe. Rapporten skal inneholde oppsummering av arbeidet, evt. statistikker og nye retningslinjer.

6.0 INVOLVERTE TJENESTER

6.1. Kommunale tjenester

Følgende instanser i kommunen kan hver for seg eller i samarbeid bistå målgruppen:

- Barneverntjenesten har et særlig ansvar og skal gjennom *Lov om barneverntjenester* følge nøye med på de forhold barn lever under og har ansvar for å gi tiltak som forbygger omsorgssvikt og atferdsproblemer.
- Barnehage
- Skole
- PP-tjenesten
- Helsestasjonen, jordmortjenesten, psykisk helse barn/unge
- SLT-koordinator
- Familieteamet (hendvendelse helsestasjonen)
- Psykisk helse (voksne)
- NAV
- Fastlegene
- Hjemmebaserte tjenester

6.2. Andre tjenester

Mange tjenestene som er relevante for voldsutsatte, tilbys på kommunalt nivå. Noen tiltak er også statlige/ private/frivillige, som krisesentertilbudet og deler av behandlingstilbudet til voldsutøvere. Det er et mål å øke samhandlings kompetansen slik at kommunale, statlige og private tjenester gir brukerne et helhetlig og godt tilbud.

Samarbeid og samordning mellom ulike profesjoner og velferdstjenester er viktig for at brukerne skal få et godt og helhetlig tilbud. Ofte er behovene for hjelp sammensatte, og flere instanser må involveres. Større åpenhet og kunnskap om hvor det er mulig å få bistand vil også medføre at flere oppsøker hjelpeapparatet.

Under følger en liste over nyttige tjenester:

Birkenes kommune (alle kommunale tjenester)

Telefon: 37 28 15 00

Legevakten og Voldtekstmottaket

Telefon: 38 07 69 00

For mange voldsofre er legevakten det første møtet med hjelpeapparatet. Legevakten har god erfaring og kompetanse på oppfølging av voldsofre og voldsutøvere ved vold. Legevakten er døgnåpent og har eget voldtekstmottak med gode rutiner.

Politiets familievoldskordinator

Telefon: 02800

Politiet i Agder politidistrikt har, i likhet med alle landets politidistrikt, egen Familievoldskordinator. Ansvarer til politiets familievoldskordinator er å:

- å være en ressursperson i kontakt mellom politi og voldsoffer
- koordinere politiets innsats for å redusere familievold
- informere/bistå mht kompetanseoppbygging
- fremme forslag om rutiner/metodeutvikling, bidra til enhetlig, god behandling
- ha god kunnskap om eksterne tjenesters mulighet til å bidra og etablere gode

samarbeidsrutiner med andre etater, institusjoner og organisasjoner med tilknytning til voldsproblematikk.

Politiet har en egen veileder "om arbeidet med vold i nære relasjoner til bruk for politidistriktene" Denne er et supplement og påbygging til "Politiets behandling av familievoldssaker" fra 2002.

ABUP (Afdeling for barn og unges psykiske helse)

Tlf: Kristiansand: 38 17 74 00, Arendal: 37 07 50 00

ABUP er det psykiske helsevernets spesialisttilbud til barn og unge under 18 år i Agder fylkene. Dette tilbud kreves henvisning fra lege eller barneverntjenesten.

Afdelingen har enheter i Kristiansand og Arendal samt oppsøkende tjenester.

ABUP er en av i alt ni avdelinger innen Klinik for psykisk helse - psykiatri og avhengighetsbehandling i Sørlandet sykehus HF

Poliklinikkene foretar utredning og behandling over et bredt spekter og har spesialiststillinger for alle de tradisjonelle kliniske stillingskategorier innen psykisk helsevern for barn og unge.

Behandlerne samarbeider nært med førstelinjetjenesten, bl.a. for å aktivere familiens og nettverkets ressurser til beste for barnet eller ungdommen.

Familiekontoret

Kristiansand tlf: 38 10 43 10

Arendal tlf: 37 00 57 80

Familiekontorene tilbyr hjelp i vanskelige familieforhold og hjelper alle som trenger å prate om vanskelige forhold i familien. Tilbudet er gratis, og bruker kan selv ta direkte kontakt med nærmeste familiekontor. På familiekontorene jobber det psykologer og sosionomer som har utdanning i familierapi. Alle kan få hjelp og råd i alle slags konflikter og kriser i familieforhold.

Støttesenteret mot seksuelle overgrep (SMSO)

Telefon: 38 07 11 11

SMSO gir tilbud til menn og kvinner som har vært utsatt for seksuelle overgrep som barn og som voksen, og til pårørende til utsatte og er et lavterskeltilbud. Bruker trenger ikke henvisning, det skrives ikke journaler, og senteret brukes slik det best passer den enkelte. Tilbudene ved senteret er gratis.

ATV- Alternativ til vold

Avd.Arendal: 46 88 94 95

ATV er et behandlings og kompetansesenter på vold, med særlig vekt på vold i nære relasjoner.

Tre hovedoppgaver:

Behandling, individuelt eller i gruppe, hovedsakelig for voksne menn som utøver vold i nære relasjoner. Det er også begrenset tilbud til unge menn mellom 16-18 år som utøver vold. ATV har også tilbud til partnere av voldsutøver. Til de som vokser opp med vold i familien, kan ATV gi informasjon om hva som finnes av hjelp.

Forskning/ kunnskapsutvikling

Utadrettet virksomhet (undervisning, kurs, veiledning med mer)

Krisesenteret

Kristiansand tlf : 38 10 22 00

Arendal tlf: 37 02 33 44

Krisesenteret er et lavterskel, døgnåpent tilbud for kvinner og deres barn som er utsatt for mishandling og annen seksualisert vold, samt et beredskapstilbud for jenter/kvinner som flykter fra tvangsekteskap eller omskjæring.

Krisesenteret tar imot telefonhenvendelser hele døgnet og gir et trygt bo-tilbud i en vanskelig periode. De gir veiledning, kriserådgivning og støtte under rettssaker. Hvis de ikke kan gi hjelp, henviser og formidler de til andre aktuelle hjelpeinstanser. De har også en rådgivningstelefon for menn i alle aldre som er i en vanskelig livssituasjon og trenger råd og veiledning, f.eks. ved samlivsbrudd, samværsrett, arbeidslivsproblemer, alkohol/rus, psykisk mishandling, fysisk mishandling m.m. De kan henvise til bl.a. juridisk rådgiver, lege, psykolog, familievernkontor, sosialkontor m.m.

Barnevernvakta , Kristiansand

Tlf: 38 07 54 00 (kveld, natt og helg)

Birkenes kommune er tilknyttet barnevernvakta i Kristiansand.

Dersom akutte situasjoner oppstår kveld/natt/helg (se veileder) skal barnevernvakta varsles umiddelbart.

Alarmtelefonen for barn og unge, Kristiansand

Tlf: 116 111

Barnevernvakta i Kristiansand er tildelt oppdrag fra Barneombudet og har etablert alarmtelefon/nødnummer for barn og unge, **Alarmtelefonen**, som en del av landets kommunale barnevern.

Bemannet sentral fra kl 15:00 til 08:00 hver dag samt helligdager og helger. Alarmtelefonen skal håndtere telefoner, SMSer og E-post. Problemområder som ulike former for vold, overgrep eller omsorgsvikt. Samarbeid med politiet er viktig.

Målgruppe: Utsatte barn og unge. Voksne som er bekymret for enkelt barn/ungdom.

Barnehuset, Kristiansand

Tlf: 99 25 71 61

Barn som utsettes for vold og seksuelle overgrep opplever ofte at hjelpen uteblir eller at den kommer for sent. For å sikre barna bedre hjelpe- og behandlingstilbud opprettet regjeringen Barnehus, der avhør, undersøkelse og behandling skjer på samme sted. Barna får alle tjenestene i ett hus- ikke sendt fra sted til sted.

7.0 HENVISNINGER

7.1. Faglitteratur

Bengtson, M., Steinsvåg, P. Ø., Terland, H. 2004 *Ungdom bak volden* Oslo: Universitetsforlaget
Bjøranger, Terje 2001 *Tvangsekteskap som begrunnelse for barneverntiltak (Spesialavhandling)*
Dahle, G., Nyhus S. 2010 *Sinna Mann*: Cappelen Damm
Galta, Karen, Olsen, Siri Wik, Gustav 2005 *Mord-selv mord i nære relasjoner* Universitetsforlaget
Gamst, Kari (2011) *Profesjonelle barnesamtaler*. Oslo: Universitetsforlaget
Hauge, Ragnar (2001): *Kriminalitetens årsaker*. Oslo: Universitetsforlaget.

Heltne, U. & Steinsvåg, P.Ø. (2011). *Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Oslo: Universitetsforlaget 11

Isdal, P., Natvig Andreassen, S. M., & Thilesen, R. 2003 *Vold i skolen*. Oslo: Kommuneforlaget

Isdal, Per 2000 *Meningen med volden*

Pape, H. (2003). *Vold og krenkelser i unge menneskers parforhold*. Tidsskrift for den Norske Legeforening

Råkil, Marius 2002 *Menns vold mot kvinner* Universitetsforlaget

SIRUS, 2010 *Rusmiddelbruk og vold*

Skjørten, Kristin 2002 *Lov og rett mot familievold?* Oslo: Pax forlag

Wikan, Unni 2003 *For ærens skyld – Fadime til ettertanke* Universitetsforlaget

7.2. Rapporter

Isdal, P. (2002). Vold mot mor er vold mot barn - om barn som vokser opp som vitne til vold i familien. *Barn i Norge 2002. Årsrapport om barn og unges psykiske helse utgitt av Voksne for Barn* (s. 49-59).

Fra Senter for Krisepsykologi, *"Sikkerhetsarbeid: barn som lever med vold i familien"*.

www.krisepsyk.no familievold, bulletenger. Steinsvåg & Eriksen.

Molin, P. K. & Råkil, M. (2005). Menns vold i nære relasjoner - et helseproblem? *Helsetilsynets årsmelding*

Mossige, S. & Stefansen, K. (2007). Vold og overgrep mot barn og unge. *NOVA rapport 20/07*.

Øverlien, C. & Sogn, H. (2007). Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle. *Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress A/S. Rapport nr 3/2007*

7.3. Brosjyrer / annet arbeidsmaterieil

Veileder «Vold i nære relasjoner» Birkenes kommune
Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2013-2017, Birkenes kommune
KRÅD GIR RÅD til helsestasjoner og barnehager www.krad.no
Veileder "Snakk med meg" Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Tiltaksplan for bekjempelse av vold i nære relasjoner 2008-2010. Lillesand kommune
Handlingsplan vold i nære relasjoner i barnefamilier 2012-2015. Larvik kommune
Vold i nære relasjoner- hva gjør vi? Veileder Drammen kommune
Barneombudet (2010). *Å leve med vold i familien...* Rapport fra Barneombudets ekspertgruppe med barn som har erfaring fra vold i familien. Barneombudet
PDF-fil finnes på www.barneombudet.no/voldifamilien/
Små vitner til vold. Et hefte om skadevirkninger av vold mot barn, og løsninger på dette.
PDF -fil finnes på <http://atv-stiftelsen.no/dokumenter>.
Redd Barna har laget en workshop for ansatte i barnehager, skoler og helsestasjoner om hvordan de kan lage gode beredskapsplaner mot vold og seksuelle overgrep.
Link: <http://www.reddbarna.no/soek?q=vennligst+forstyrr&types=43>

7.4. Offentlige utredninger, meldinger og handlingsplaner

- Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012- Justis-og beredskapsdepartementet
- Handlingsplan "Vold mot kvinner" 2000-2003
- NOU 2003:31 "Retten til et liv uten vold"
- Handlingsplan "Vold i nære relasjoner" 2004-2007 – Justis og Politidepartementet
- Handlingsplan mot vold i nære relasjoner "Vendepunkt" 2008 -2011
- Faktaark – Vold i nære relasjoner – Justis- og politidepartementet november 2007
- Handlingsplan mot kjønnslemlestelse 2008-2011
- Handlingsplan mot tvangsekteskap 2008 – 2011
- Tvangsekteskap - en veileder 2008
- Strategiplan mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn 2005 - 2009
- Barneloven § 30 (Innhold i foreldreansvaret)
- Straffeloven § 228 (Vold i nære relasjoner)

7.5. Internettadresser

7.5.1. Organisasjoner, etater og offentlig informasjon

Alternativ til Vold - stiftelse www.atv-stiftelsen.no
Barneombudet www.barneombudet.no
BIP – Barnas og ungdommens innvandringsportal, Imdi www.bip.no

Human Right Service www.rights.no
Imdi nyhetsbrev www.inytt.no
Kilden- kvinneforskning www.kilden.forskningsradet.no
KIM - Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene www.kim.no
Krisesentersekretariatet www.krisesenter.com
KRÅD (Kriminalitetsforebyggende råd) www.krad.no
Landinfo – utlendingsforvaltningens fagenhet for landinfo www.landinfo.no
Landsforeningen for voldsofre www.voldsoffer.no
MIRA senteret www.mirasenteret.no
Nasjonalt kompetansesenter for minoritetshelse www.nakmi.no
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress www.nkvts.no
Norges Røde Kors www.redcross.no
Politiet i Agder (råd fra politiet) <https://www.politi.no/agder/>
Redd Barna www.reddbarna.no
Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging www.rvts.no/sor/
SEIF www.seif.no
Senter for Krisepsykologi www.krisepsyk.no
Tolkeportalen – nasjonalt tolkeregister www.tolkeportalen.no
Universitetet i Oslo, nettsted for litteratursøk www.samfunnsforskning.no
Utlendingsdirektoratet, (UDI) www.udi.no 13

7.5.2. Andre nettsider

Overgrep – en egen web portal www.noabuse.no
Utrop, tidsskrift med fokus minoritetsutfordringer www.utrop.no
Ung – et nettsted for ungdom www.ung.no/vold